

Безбедноста на пациентите во фокусот на акредитацијата

Проф д-р Елизабета Зисовска, Лирум Исахи, Едита Исахи

Агенција за квалитет и акредитација на здравствени установи, Скопје, Македонија

Акредитацијата сама по себе претставува еден комплексен процес на проценка и утврдување на нивото на квалитет на пружање на здравствена заштита во рамки на здравствените установи, врз основа на претходно утврдени стандарди за квалитет. Затоа, акредитацијата и квалитетот на здравствената заштита не можат да се анализираат изолирано, туку напротив, потребно е да се разгледуваа од гледна точка на сите вклучени актери и корисници.

Еден од клучните приоритети во овој процес е безбедноста на пациентите во целокупниот систем на здравствена заштита, што како основа бара воспоставување добар систем на управување со ризик.

Со цел да се прецизира концептот на управување со ризик, првично е неопходно да се утврди што претставува поимот ризик. Оттука ризикот би можело да се дефинира како поголема или помала веројатност, некој да биде повреден како резултат на некоја опасност.

Управувањето со ризик е активност поврзана со предвидување и идентификација на ризици, нивно рано детектирање, и корекција на превенцијата со детална анализа на третирањето на несаканите случувања како најголем проблем во таа област.

Безбедноста на пациентите се дефинира како идентификација и редукција на постапките кои носат извесен ризик по исходот на пациентот и бараат спроведување на најдобра пракса, базирана на докази, која води кон оптимален исход на пациентите.

Системот за управување со ризик ги опфаќа истовремено клиничките и неклиничките служби. Управувањето со ризик не претставува новина, туку тоа е пракса во која постојат процеси, методи и средства за управување со ризик.

Системот на управување со ризик пред се допринесува обезбедување огромна корист за установата во насока на:

-обезбедување на пружање на квалитетна здравствена заштита и услуги кои се безбедни како за пациентите така и за нивната придружба и посетителите;

-олеснување на пружање на исплатливи услуги на начин што ќе ги елиминираат или пак намалат непотребните трошоци кои настануваат по пат на исправање на грешките или пропустите;

-поголемо задоволство не само за пациентите, туку и за здравствените работници, кои вложиле максимум знаење, вештини и напори за добар исход.

Она што е важно и што треба да се нагласи е фактот дека ризикот никогаш не може целосно да се елиминира, тој единствено може да се сведе на минимум и со него да се

управува. Системот за управување со ризик претставува инструмент кој би користел за да се отстранат недостатоците во управувањето во рамки на установата и кој би требало да се подобри.

Системот на управување со ризик во себе инкорпорира четири клучни елементи:

1. идентификација на ризик
2. анализа на ризик
3. контрола на ризик
4. финансирање на ризик

При **идентификување** на ризик секогаш би можело да се одговори на прашањето за тоа што би можело да тргне во несакан правец и на тој начин би претставувало ризик за установата, како би дошло до тоа и кои би биле последиците од една таква ситуација.

Во ситуација кога би се идентификувал ризик, потребно е да се **анализира**, колку често може да се повтори истиот, колку би чинел истиот и колку сериозни би биле последиците од настанување на тој ризик.

Контролата на ризикот опфаќа една друга димензија, односно го регулира начинот на пристап кон истиот во ситуација кога тој веќе настанал.

Веројатноста за појава на одреден ризик, ја наметнува потребата од предвидување на **финансиска рамка** за справување со тој ризик.

Согласно меѓународните стандарди и практики, Агенцијата за квалитет и акредитација во првичната фаза на својата стратегија за безбедност на пациентите ги има дефинирано таканаречените пет безбедносни приоритети:

1. Практикување на безбедна хирургија упатството се презема од веб страна на Министерството за здравство (<http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2014/01/SZO.pdf>)
2. Превенција од внатрешболничките (интрахоспиталните) инфекции
3. Безбедно ракување со лекови
4. Нега и лекување на „вистинскиот“ пациент
5. Елиминирање/сведување на минимум на несакани случувања (безбедно лекување).

Начинот на реализација на овие цели е условен од следењето на индикаторите за квалитет и од успешноста на процесот на акредитација на здравствените установи, врз основа на однапред утврдени стандарди за акредитација. Во рамки на избраните индикатори за квалитет од областа на безбедност на пациентите на национално ниво, кои сите здравствените установи имаат законска обврска да ги следат, се вбројуваат следните шест:

1. Број на падови и повреди на пациентите
2. Број на лежечки пациенти со декубитални рани
3. Број на компликации после дадената анестезија

4. Број на повторени операции на истата регија
5. Број на механички јатрогени оштетувања после хируршка интервенција
6. Број на тромбоеболски компликации.

Во рамки на сетот на стандарди за акредитација, прашањата од областа на безбедност на пациентите се третираат како приоритетни. Така на пример од шесте поглавја од стандардите, поглавјето Управување со ризик и безбедност, ги обработува прашањата за безбедност и ризици во следните области и сегменти на работата на здравствените установи:

- Превенција од интрахоспитални инфекции
- Управување со отпад
- Стерилизација
- Безбедно управување со медицинска и немедицинска апаратура
- Заштита од пожар и
- Одржување на хигиена

Високиот приоритет кој Агенцијата го дава на прашањата од областа на безбедност се докажува преку начинот на оценување на постигнатото ниво на квалитет во болниците. Скалата на оценување на примената на стандардите е од 1 до 5. Сите стандарди односно критериуми кои третираат прашања кои се во врска со петте погоренаведени безбедносни приоритети, потребно е да добијат оценки од најмалку 4, за да може установата да добие акредитација. Доколку било кој стандард/критериум кој е поврзан со безбедноста на пациентите е оценет пониско од 4, колку и да се добро имплементирани другите стандарди, таа болница ќе биде вратена за унапредување на квалитетот на здравствената заштита во оваа област.

Неминовна е дискусијата и за појава на несакани случувања во рамки на здравствената установа како потенцијална можност на загрозување на безбедната средина за пациентите и останатите лица. Самата природа на здравствените установи насекаде во светот создава опкружување кое наметнува појава на несакани случувања. Со појава на несакано случување настанува можност да бидат загрозени животот или пак здравјето на вработените, пациентите или пак лицата затекнати во таа работна средина. Тоа е секоја опасна појава која претставува закана по животот и здравјето, колективна или пак индивидуална повреда или пак повреда со смртен исход. Токму степенот на сериозност на оваа појава ја наметнува потребата од специфично третирање на несаканите случувања. Оттука неопходно е потребно да се утврди постапка со која правилно ќе се дефинира и спроведе истражувањето за несаканото случување при негова појава, преку следните активности: дефинирање на несаканото случување, соопштување и запознавање на засегнатите лица со несаканото случување, развивање стратегија за истрага во врска со несаканото случување како и утврдување на единствен пристап кон несаканото случување на ниво на здравствената установа, со цел да се спречи појава на исто такво случување по втор пат.

Како резиме, може да се каже дека од клучно значење за ефикасно управување со ризиците по однос на создавање на безбедна клима за пружање на квалитетна здравствена заштита особено значајни се едукацијата и запознавањето на вработените со ризиците и мерките за нивно откривање како и стратегијата за справување со истите. Едукацијата која се врши се фокусира на спроведување на континуирана медицинска едукација како и едукација од областите на безбедност и заштита при работа, противпожарна заштита, управување со отпад и низа други области.

Особено важно е да се нагласи дека одговорноста за управување со ризик и безбедност при пружање на здравствената заштита е потребно да се утврди по хиерархиски ред и тоа почнувајќи од раководството, па понатаму до сите вработени. Во процесот со управување со ризик неопходно е сите вработени да бидат запознаени со своите одговорности како и воедно да бидат информирани и вклучени во целиот тој процес.